מציאת האשה פרק ששי כתובות סח.

מסורת הש"ס

א) כ"כ י. [תוספתא פ"ה פ"ד], ב) [תוספתא פ"ס], ג) [כתוס' פיה' והמעבה], ד) [פה"ה פ"ס מ"ח], ה) כ"מ קינ. [פי' מהרי"ם שנגדיין מי נגיע המרכן עי' תוס' כ"מ קינ. סוף ד"ה יאת המהרי"ם], ו) לעיל נ: [ועי' מ"ש תוס' שם ד"ה ומלין], ז) [כניפה כמ. פיכ"י נדרים משמן], ח) [ניפה כמ. ימות פ.], ט) נדרים נט:.

תורה אור השלם

1. הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעָל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עֲלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים טו ט

2. יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: דברים יג יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בטלי וכו' כמקוה. נ"ב וכן פרש"י על פסוק כמות טלאות ניחוקאל סימן נח: (ב) תוס' ד"ה כלן וכו' ור"ת נ"ב ס"ל ור"ת:

מוסף רש"י

לפרנסה שמין באב. לומדין לפי חומרתו של אב לו לפי קלגנותו, אם היה קיים כך וכך היה נותן לאם מנכסים אלו (לעיל ב:) כל לשון פרנסה לשון עפיית לריכה הוא, קונדי"ר בלע"ז (ניסין סה:).

תוספות רי"ד

תני ר' חייא בר רב מדיפתא כל המעלים עינו מן הצדקה כאילו עובר עבודת כוכבים כתיב הכא עם לבבך בליעל וכתיב התם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים: ת"ר המסמא את עינו המצבה כריסו והמקפח את שוקו כדי לקבל צדקה (עד) אינו נפטר מן העולם עד שיבוא לידי כך: תנן התם אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו בכלי בכלי זהב ישתמש בכלי כסף בכלי נחושת אמר רב פפא לא קשיא כאן קודם שיבוא לידי גיבוי כאן לאחר שיבוא לידי גבוי פי' הא דתנן אין מחייבין אותו למכור כ"ז שמפרנסין אותו בצנעא שלא (ו) הגיע להתפרנס ממה שגובים הפרנסים לקופה של צדקה אבל אם הגיע למדה זו אין נותנים לו אלא אחר שימכור: **מתני'** יתומה שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה וכתבו לה במאה או בחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה שראוי להיות ליתן לה רבי יהודה אומר אם השיא את הבת הראשונה יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה וחכ"א פעמים שאדם עני והעשיר אלא אם עשיר והעני אלא שמין את הנכסים ונותנין לה: **גמ'** אמר שמואל (ז) לפרנסה שמין באב מתיבי הבנות ניזונות ומתפרנסות מנכסי אביהן כיצד אין אומרים אילו אביה קיים כך וכך היה נותן לה אלא שמין את הנכסים ונותנין לה מאי לאו פרנסת הבעל אמר רב נחמן בר יצחק לא פרנסת עצמה הא ניזונות ומתפרנסות קתני מאי לאו אחת פרנסת הבעל ואחת פרנסת עצמה לא אידי ואידי בפרנסת עצמה ולא קשיא הא באכילה ובשתיה והא בלבושא וכיסויא תנן וחכ"א פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני אלא שמין הנכסים ונותנין לה מאי עני ומאי עשיר אי נימא עני עני בנכסים עשיר עשיר בנכסים מכלל דתנא קמא סבר אפילו עשיר והעני כדמעיקרא יהבינן לה הא ליתיה אלא לאו עני עני בדעת עשיר עשיר בדעת וקתני שמין את הנכסים ונותנין לה אלמא לא אזלינן בתר אומדנא ותיובתא דשמואל הוא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי יהודה אומר אם השיא בת הראשונה יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה ונימא הלכה כרבי יהודה אי אמר הלכה כרבי יהודה הוה אמינא דוקא השיאה דגלי דעתיה אבל לא השיאה לא קמ"ל טעמא דר' יהודה דאזלינן בתר אומדנא לא שנא השיאה ולא שנא לא השיאה והאי דקתני השיאה להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דהשיאה וגלי דעתיה לא אזלינן בתר אומדנא א"ל רבא לרב חסדא (ח) דרשינן משמך (ט) הלכה כר' יהודה א"ל (י) והא רעוא כל כי הני מילי מעלייתא תדרשו משמאי ומי אמר רבא הכי (יא) והתניא רבי אומר בת המאחין נוטלת עישור נכסים ואמר רבא הלכתא כרבי לא קשיא הא דאמידניה הא דלא אמידניה הכי נמי מסתברא דאמר רב אדא בר אהבה מעשה ונתן לה רבי אחד משנים עשר בנכסים קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ הא דאמידניה הא דלא אמידניה ש"מ גופא אמר רבי בת הניזונות מן האחין נוטלת עישור נכסים אמרו לו לרבי לדבריך מי שיש לו עשר בנות ובן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להן כך אני אומר (יב) ראשונה נוטלת עישור נכסים שניה במה ששיירה ושלישית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה כל

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהלכות מתנות עניים הלכה ג סמג עשין קפד טוש"ע י"ד סימן רמז פעיף ח:

כג ב מיי' שם הל' יט סמג שם טוש"ע י"ד סימן רנה פעיף כ:

כד ג ד ה ו מיי' פ"ט מה שם הלכה ט:

כה ז מיי' שם הלכה יב סמג לאוין כח טוש"ע אה"ע סי' קיג פעיף ז:

כו ח מיי' פ"כ מהל' אישות הלכה יא סמג לאוין כח טוש"ע אה"ע סי' קיג פעיף ז:

כז ט מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קיג פעיף ח:

כח י מיי' פ"ט שם הלכה יא טוש"ע אה"ע סימן קיג פעיף ו:

ל כ מיי' פ"כ שם הלכה ג טוש"ע אה"ע סימן קיג סעי' ח:

לא ל מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם פעיף ד:

תוספות רי"ד (המשך)

בדעת וקתני שמין את הנכסים ונותנים לה אלמא לא אזלינן בתר אומדנא ותיובתא דשמואל. הוא דאמר כרי' התנן רי"א אם השיא וכו' ולימא הלכה כרי' אי אמר הל' כרי' הו"א דוקא השיא דגליא דעתי' אבל לא השיא לא קמ"ל טעמי' דרי' דאזלינן בתר אומדנא ל"ש השיא ול"ש לא השיא והאי דקתני השיא להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דהשיא דהשיא גליא דעתי' ל"א בתר אומדנא א"ל רבא לר"ח דרשי' משמן הלכה כר' א"ל יהא רעוא דכל הני מילי מעלייתא תדרשום משמי ומי אמר רבא הכי והתניא רבי אומר בת האחין נוטלת ע"נ ואמר רבא הלכה כרבי ל"ק הא דאמדינן הא דלא אמדינן פי' שלא נוכל לאמוד את דעתו הנ"מ דאמר ראב"א מעשה היה ונתן לה רבי אחד מי"ב בנכסים והא ר' ע"נ קאמר אלא לאו ש"מ הא דאמדינן והא דלא אמדינן וכך הל' דאזלינן בתר אומדן דעתו דאב בין להוסיף על ע"נ בין לגרוע ויש גאונים שאומרים דכי אזלינן בתר אומדן דעתא ה"מ לפחות מע"נ כמעשה דר' שנתן לה אחת מי"ב אבל להוסיף לא מצינו בפי' שמוסיפין על ע"נ ר"א דאזלינן בתר אומדנא בין להוסיף בין לגרוע וכך נ"ל דאי ר"י לא אמר שמוסיפים האין השיבוהו חכמים פעמים שאדם עשיר והעני אלא לאו ש"מ שמע' לר"י דאמר דיהבינן לה כ"כ באומדן דעתא דאב ואפילו טפי מע"נ וא"ל חכמים אפילו השיא הבת הראשונה וגילה דעתו לא אזלינן בתר אומדנא אלא יהבינן לה ע"נ ותו לא ור"י אפילו להוסיף קאמר וכיון דאיפסקה הלכה כוותיה אם מגיע האומד להוסיף מוסיפים ור"ח ז"ל אמר [והלכתא] כשמואל דקאי כר"י והלכה כוותיה ואסיקנא דנותנים כפי מה

שאומרים דעת האב ולא סמכינן כמה שנתן לבתו ראשונה שהשיא אלא אומדין דעתו ואינו נ"ל דהיכא דעתיה היכא דלא השיא אבל אי השיא אמוד ועומד הוא וא"צ אומד אחר דהכי אמרינן אי אמר הלכה כרי' ה"א דוקא השיא דגליא דעתא אבל לא השיא לא קמ"ל אלמא טפי עדיף למיקם אדעתי' אם השיא ממה שלא השיא ותו דרבנן פליגי עליי' דרי' היכא דהשיא דלא אזלי' בתר אומדנא דידה ואמרינן פעמים שאדם עשיר בדעת וכיון דספקי' הלכה כר"י ליתא לדרבנן אלא ודאי היכא דהשיא א"צ אמוד אחר אלא יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה: מיהו הא מיבעי לי' אם מת והניח בן בת ואם יתרצה ליתן לזו הבת כדרך שנתן לראשונה או כפי אומדן דעתו נוטלת כל הנכסים ואין לבן כלום עקרי' ירושה הבן מפני הבת אי לא והנכון בעיני דעד כאן לא אמר אלא כשהנכסים מרובים דלא שקיל בת כבן אבל לאלומה לבת למישקל ספי מבן ל"א רבנן ודי לה שתטול כאחד הבנים (והרב אומר שגם בזה אזלינן לפי אומד האב אפילו שלא יאשר לבן כלום). גופא בת הניזונות מאחין ר"א נוטלת ע"נ א"ל לדבריך מי שיש לו עשר בנות ובן אין לו לבן במקום הבנות כלום א"ל כך

בטלי כסף או בטלי זהב. והא דלא עייפינהו ושדרינהו כמו מר עוקבא לגיעל משום דנהגי דבריס לא שייך פינוק אלא ודאי עשיר היה: **טלי** זהב. מפה לבועה בתולעת שני אדומה כזהב דומיא דההיא דהשוכר את האומנין (כ"מ עה:): **כאן** לאחר שבא לידי גיבור. פי' בקונטר' שנטל לקט שכחה ופאה וטודע שהיה עשיר ובאין בית דין לגבות מה שנטל אף על גב דהוי ממון שאין לו מוכנין איכא למימר דמשום קנסא גוזין ממנו ואפילו את"ל בעלמא כהאי גוונא בעבל חוב מסדרין ואין מחייבין אותו למכור הכא משום קנסא מחייבין אותו למכור (ב) וכ"ת פי' קודם שיבא לידי גיבוי שאינו טוטל מקופה של צדקה אלא מדבריס שהם של הפקר כגון לקט שכחה ופאה וכאן לאחר שבא לידי גיבוי שנוטל מקופה של צדקה מחייבין אותו למכור וקשה קלא דמשנה דאין מחייבין אותו למכור גבי לקט שכחה ופאה ומשמע דבריית' נמי דמחייבת אותו למכור גבי לקט שכחה ופאה מתניתא: **מאי** לאו בפרנסת הבעל. קלא קשה לרשב"ם דהשתא לא הוי שמין את הנכסים דגיזונות ומתפרנסת שוה לבעלין פרנסה הוי שמין את הנכסים לתת לה עישור נכסים ולעניין ניזונות שמין את הנכסים אם עני הוא ונותנים כמו שמפורש בגמ"פ (לעיל דף סד:) במשרה אשתו על ידי שלש ואם הנכסים מרובים הכל לפי הכבוד: **לא** בפרנסת עצמה. שאין שמין אותו בתנ הוחיל ועל כרחו מתחייב בתנאי בית דין אבל פרנסת הבעל אין תלוי אלא בדעתו כדאמרינן לקמן האומר אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו ולכך שמין אותה בתנ: **אי** נימא עני עני בנכסים כו'. והשתא אמי שמואל שפיר כרבנן דרבנן נמי סברי דשמין בתנ והכי קאמר פעמים שאדם עשיר בשביל שנתן לראשונה ועכשיו העני בנכסים ולא היה נותן לזאת כמו שנתן לראשונה ולית לן למימר יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה אלא שמין את הנכסים כלומר ונותנין לפי מה שהיה נותן הא עכשיו מנכסים מועטים אלו והיינו שמין בתנ ופריך מגלל דמ"ק סבר כו' הא ליתיה לה כלומר ליתיה כמו שהיה לו מתחלה ולאי הוא שלא נותן עכשיו כמו שנתן מתחלה ובכא ולאי לא מ"ל יהודה יתן לשניה כו' אלא לאו עני בדעת והשתא אין לפרס שמין את הנכסים שישומו בתנ: כל

בטלי כסף או בטלי זהב אמר היינו דאמר רבי אלעזר בואו ונחזיק טובה לרמאין שאלמלא הן היינו חוטאין בכל יום שנאמר [1]וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא [6]ותני רבי חייא בר רב מדיפתי רבי יהושע בן קרחה אומר [8]כל המעלים עינו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא [1]השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' וכתיב התם [2]יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים ת"ר [3]המסמא את עינו והמצבה את בטנו [4]והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך [5]המקבל צדקה ואין צריך לכך סופו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך [7]תנן התם [9]אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו ולא והתניא [10]היה משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף בכלי כסף ישתמש בכלי נחושת אמר רב זביד לא קשיא הא במטה ושולחן הא בכוסות וקערות מאי שנא כוסות וקערות דלא דאמר מאיסי לי מטה ושולחן נמי אמר לא מקבל עילואי [11]אמר רבא בריה דרבה [12]במחרישה דכספא רב פפא אמר לא קשיא [13]כאן קודם שיבא לידי גיבוי כאן לאחר שיבא לידי גיבוי: **מתני'** [14]יתומה שהשיאתה אמה או אחיה מדעתה וכתבו לה במאה או בחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה שראוי להנתן לה רבי יהודה אומר אם השיא את הבת הראשונה יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה וחכ"א פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני אלא שמין את הנכסים ונותנין לה: **גמ'** אמר שמואל [15]לפרנסה שמין באב מתיבי הבנות ניזונות ומתפרנסות מנכסי אביהן כיצד אין אומרים אילו אביה קיים כך וכך היה נותן לה אלא שמין את הנכסים ונותנין לה מאי לאו פרנסת הבעל אמר רב נחמן בר יצחק לא 'בפרנסת עצמה הא ניזונות ומתפרנסות קתני מאי לאו אחת פרנסת הבעל ואחת פרנסת עצמה לא אידי ואידי בפרנסת עצמה ולא קשיא הא באכילה ובשתיה והא בלבושא וכיסויא תנן וחכ"א פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני אלא שמין הנכסים ונותנין לה מאי עני ומאי עשיר אי נימא עני עני בנכסים עשיר עשיר בנכסים מכלל דתנא קמא סבר אפילו עשיר והעני כדמעיקרא יהבינן לה הא ליתיה אלא לאו עני עני בדעת עשיר עשיר בדעת וקתני שמין את הנכסים ונותנין לה אלמא לא אזלינן בתר אומדנא ותיובתא דשמואל הוא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי יהודה אומר אם השיא בת הראשונה יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה ונימא הלכה כרבי יהודה אי אמר הלכה כרבי יהודה הוה אמינא דוקא השיאה דגלי דעתיה אבל לא השיאה לא קמ"ל טעמא דר' יהודה דאזלינן בתר אומדנא לא שנא השיאה ולא שנא לא השיאה והאי דקתני השיאה להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דהשיאה וגלי דעתיה לא אזלינן בתר אומדנא א"ל רבא לרב חסדא [16]דרשינן משמך [17]הלכה כר' יהודה א"ל [18]והא רעוא כל כי הני מילי מעלייתא תדרשו משמאי ומי אמר רבא הכי [19]והתניא רבי אומר בת המאחין נוטלת עישור נכסים ואמר רבא הלכתא כרבי לא קשיא הא דאמדינה הא דלא אמדינה הכי נמי מסתברא דאמר רב אדא בר אהבה מעשה ונתן לה רבי אחד משנים עשר בנכסים קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ הא דאמדינה הא דלא אמדינה ש"מ גופא אמר רבי בת הניזונות מן האחין נוטלת עישור נכסים אמרו לו לרבי לדבריך מי שיש לו עשר בנות ובן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להן כך אני אומר [20]ראשונה נוטלת עישור נכסים שניה במה ששיירה ושלישית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה כל

---

[6] וכן פירש הר"ן כלן והכ"ש בפ"ח דפיאה וקרוב לזה פירש המאכ"ים ז"ל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com